

valget giver den vedkommende, er meget ringe; men der er Momenter i denne Betragtning, som jeg alligevel godt forstaaer, og som jeg tror, det ærede 10de Medlem for Hovedstaden og den højtærede Indenrigsminister ogsaa vil kunne sætte sig ind i og give mig Ret i er forstaaelige. Jo nærmere en Valgkampagne kommer ind under selve Valgdagen, desto mere bliver Spørgsmaalet: Skal X eller skal Y sejre? Hele Kampagnen former sig i den Kreds saaledes; mellem disse to er Væddeløbsmomentet: Hvem kommer først? Vil Du ikke være med til at hindre, at den og den bliver valgt? Det bliver Parolen over hele Valgkredsen, og derefter retter Vælgerne sig. Men lur Socialdemokraterne eller de Radikale i en Valgkreds, hvor Stillingen er den, at vel har Socialdemokraterne opstillet en Kandidat — lad mig sige overfor Indenrigsministeren, og Parolen er: Stem paa denne Kandidat og lad Indenrigsministeren nøjes med de radikale Stemmer. Jeg sætter, at Stillingen i Kalundborg var den, at der var Fare for Indenrigsministeren (*Indenrigsministeren* [Røde]: Det er der ikke!) Den højtærede Indenrigsminister behøver ikke at gyse ved Tanken, det var kun et Tankeeksperiment. Jeg sætter altsaa, der var Fare for Indenrigsministeren, at der var en Mulighed for, at han kunde falde; saa staaer de socialdemokratiske Vælgere i Kalundborg-Kredsen overfor det Spørgsmaal: Skal den og den Venstremand ind, eller skal Indenrigsministeren holde sig i Kredsen? Lur saa de paagældende Socialdemokrater, om de ikke for manges Vedkommende ræsonnerer ganske som den Mand, jeg nævnedes. De kan være ganske overbevist om, mine Herrer, at denne Valgordning vil medføre, at Stemmerne rykker kunstigt sammen mere paa at hindre en Mands Valg end paa just at sætte en bestemt Person ind. Derfor bliver en fortsat Bygning paa dette Grundlag stadig en skæv Bygning, som viser en Forfalskning af Sindelaget hos Vælgerne, idet Vælgerne under Hensyn til Enkelmandskredsmomentet og skubbende Forholdstalsvalgsmomentet til Side stemmer paa den næstbedste for at undgaa den værste.

Dette har været Grundlaget for mine Overvejelser. Nu kan man om dem sige, hvad man vil; har man den Anskuelse — og ikke paa nogen Maade paa den snævre Basis, at det særlig skulde vedrøre mit Parti, selv om jeg erkender, at det ogsaa vedrører dette Parti —, og staaer man overfor Spørgsmaalet om en ny Valglov og overfor alle de Muligheder, som denne Forhandling

her viser baade i Retning af, at det hele kan blive til næsten ingenting, og i Retning af, at man kunde benytte den nuværende Stund til at faa tilvejebragt noget fornuftigt, maa man fra deres Side, som er ivrige for en Valglovsforhandling, ogsaa forstaa, at man fra den Side, jeg tilhører, lægger afgørende Vægt paa, at der ogsaa tages Hensyn til disse Betragtninger. Hvis man kan løse Opgaven paa anden Maade end den, jeg har stillet Forslag om, skal ingen være villigere end jeg til at gaa ind paa en saadan ny Form; men at vi vil lægge den mest afgørende Vægt paa, at man kommer dertil, at Vælgerne faar, hvad jeg vil kalde Samvittighedsfrihed i Afstemningen, og at man fritages for den Tilstand, man har haft ved de sidste Valg til Folketinget, det gaar jeg for mit Vedkommende ikke fra, det lægger jeg den største Vægt paa.

Jeg vil gerne slutte med en almindelig Udtalelse om den Betydning, jeg lægger ind i, at vi faar en retfærdig Valglov. Jeg vil bede ærede Medlemmer lade Tanken gaa nogen Tid tilbage, til 1895. Det er den første Periode, i hvilken jeg deltog i Politik, og jeg bærer fra den Periode en levende Erindring om, hvorledes det gik det daværende Højre og det daværende moderate Venstre ved Valgdagen i 1895, altsaa den første Valgdag efter Forliget. Det er blevet sagt, at det Valgnederlag, disse to Partier led den Gang, skyldtes dette — i Sandhed ogsaa et højt beklageligt og mærkværdigt Forhold —, at det daværende Ministerium Estrup blev siddende langt hen paa Sommeren, efter at Forliget var sluttet den 1. April 1894. Jeg underkender ikke denne Bedømmelse af Stillingen, jeg finder den i alle Henseender rigtig. Det var sikkert en afgørende Fejl og tillige en udpræget Hensynsløshed overfor det moderate Venstre, som man den Gang fra Højres Side førte Forhandling med. Men der var et andet Moment i den Sag, som spillede en Rolle, og som man er tilbøjelig til at skubbe ganske til Side. Det var Angrebene paa den Valglov, som det daværende moderate Venstre og det daværende Højre gennemførte, og overfor hvilken det lykkedes — jeg siger ikke, om det var med Rette eller med Urette — at rejse en umaadelig stærk Stemning i Folket, en saa stærk Stemning, at det egentlig var nok saa meget paa denne Valglov, Kampen blev ført her i København og paa Sjælland, som paa selve Forliget. Ingen, der erindrer 1895, kan være i Tvivl om, til hvilken Grad man kan ophidse en Vælgerbefolkning overfor